

re:Action

En tidning från ActionAid Sverige

Maj 2025

Världens blodigaste orättvisa

Miljontals flickors framtid på spel på grund av det mest naturliga som finns – mensen!

act:onaid

Utgivning

re:Action ges ut två gånger per år och distribueras till ActionAids medlemmar och givare. Nästa tidning utges i november 2025.

Kontakt

Du når oss via:
givar-service@
actionaid.se,
08- 615 55 55
(08.00-17.00)

Detta är ActionAid

ActionAid finns i 73 länder över hela världen. Vi bekämpar fattigdom och orättvisor med ett särskilt fokus på att stärka flickors och kvinnors rättigheter.

ActionAid Sverige

Org.nr: 802431-3044
Postadress:
Västgötagränd 17,
118 28 Stockholm
Hemsida: actionaid.se

Ge en gåva

Swish 90 00 837
PG 90 00 83-7

I det här numret:

Sid 2 - Förord av Jennifer vidmo.

Sid 3 - Fatmas kamp för kvinnor i Gaza.

Sid 5 - Mensskydd i Zimbabwe.

Sid 6 - En blodig orättvisa.

Sid 8 - Nytt projekt i Sverige.

Sid 9 - Företag som gör skillnad.

Sid 10 - USAID:s nedskärningar lämnar kvinnor utan skydd.

Nu behövs ditt stöd mer än någonsin

Världen står just nu inför några av de mest utmanande tiderna på länge, präglad av globala kriser, konflikter och katastrofer. Samtidigt ökar den politiska oron och flera länder skär ner drastiskt på det ekonomiska stödet till jämställdhetsarbetet. Flickor och kvinnor drabbas hårdast av dessa kriser och de kommer att betala det högsta priset för nedskärningarna. Därför behövs ditt stöd mer än någonsin.

I Gaza ser vi återigen hur kvinnors ledarskap spelar en avgörande roll i katastrofsituationer. Trots de förfärliga konsekvenserna av kriget är det kvinnorna som ser till att de mest utsatta, särskilt flickor och kvinnor, får den hjälp de behöver för att överleva och skyddas från våld. Våra kollegors ledarskap och mod påminner oss om att lösningarna finns hos kvinnor. Fatma, som du kan läsa om på nästa sida, är en av dem.

I Vietnam, där jag nyligen var på besök, såg jag hur bristen på sanitet och mensskydd hindrar flickor från att gå i skolan. Många missar utbildning varje månad under sin mens, vilket begränsar deras framtidsmöjligheter. Denna fråga måste uppmärksammas, för när flickor inte får möjlighet att gå i skolan minskar deras chanser till en självständig framtid. Läs mer om detta på sidorna 5 och 6 och var med och bidra till vår kampanj "Världens blodigaste orättvisa".

Här hemma i Sverige fortsätter vi vårt arbete med att stötta flickor som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och könsstympning. Genom att ge verktyg och kunskap till yrkesverksamma som möter dessa flickor stärker vi skyddet och gör det möjligt att ingripa innan det är för sent. Läs mer om detta på sidorna 9 och 10.

Det är genom att stötta flickor och kvinnor som vi skapar verklig förändring. När flickor och kvinnor får makt att själva bestämma över sina liv, sina kroppar och sin framtid, startar en positiv kedja av händelser som i förlängningen stärker hela samhällen och minskar fattigdom och orättvisor. Det är detta vi står för på ActionAid, och det är tack vare ditt engagemang och stöd som vi kan fortsätta vårt arbete.

Tack för att du står med oss i kampen för flickors och kvinnors rättigheter!

Tillsammans gör vi skillnad!

Jennifer Vidmo

**Jennifer Vidmo,
Generalsekreterare
ActionAid Sverige**

Som humanitärarbetare har jag arbetat outtröttligt för att hjälpa flickor och kvinnor.

Fatma Al Khalidi är en av de många kvinnor som leder det humanitära arbetet i Gaza genom ActionAid. Sedan oktober 2023, när kriget briserade i Gaza, har hon förlorat sitt hem och tvingats fly över tio gånger. Nu bor hon med sin man och sina tre barn i ett flyktingläger med bristande tillgång till mat och vatten.

Under det senaste året har hon inte bara förlorat sin trygghet och sitt hem, utan även sin far. Den medicin som höll hans kroniska leversjukdom stabil gick inte att få tag på, vilket gjorde att han avled några månader efter kriget bröt ut. Trots sorgen efter sin pappa och livet som slogs i spillror vägrar Fatma att ge upp.

Hon är en av dem som har stått i frontlinjen av kriget i Gaza och arbetat för att få ut livsnödvändiga förnödenheter till drabbade – som matpaket, rent vatten och hygienkit innehållande mensskydd. Dessutom har hon skapat trygga platser dit kvinnor och barn kan gå för att få skydd och psykologiskt stöd.

I Gaza ser vi återigen hur kvinnors ledarskap spelar en avgörande roll i katastrofsituationer. Trots att flickors och kvinnors behov ofta nedprioriteras i krig, är det deras ledarskap och mod som ser till att de mest utsatta får den hjälp de behöver för att överleva.

"Den här krisen har ökat lidandet för kvinnor – på grund av bristen på hälsovård, rent vatten och de grundläggande tjänster som behövs för att leva med värdighet," säger Fatma.

Tillsammans med kvinnor som Fatma och de kvinnoleda organisationer vi samarbetar med i Gaza, arbetar ActionAid för att säkerställa att flickors och kvinnors rättigheter prioriteras.

Vill du stötta vårt arbete i Gaza?

Swisha till 900 88 22. Din gåva öronmärks till våra insatser i Gaza.

Stort tack för ditt bidrag!

Flickor i Chendambuya-distriktet i Zimbabwe får tillgång till mensskydd genom ActionAids stöd – en avgörande insats för deras hälsa och rätt att fullfölja sin skolgång.

Foto: ActionAid

Mens – en blodig orättvisa för flickor i Zimbabwe

Mens är fortfarande ett hinder för flickors utbildning i Zimbabwe – en blodig orättvisa som drabbar tusentals varje dag. Enligt FN har 72 procent av skolflickorna i Zimbabwe aldrig använt bindor, och många tvingas stanna hemma under sin mens. I brist på skydd används trasor, papper, aska eller till och med avföring från kossor. För flickor som Ephilda innebär mensens skam, smärta och dagar utanför klassrummet.

I Shamva- och Chitungwiza-distrikten har mens länge varit ett hinder för flickors möjlighet att gå i skolan. Enligt utbildningslagen ska skolor erbjuda mensskydd, rent vatten, tvål och säkra toaletter – men resurserna räcker ofta inte till.

För Ephilda, 16 år från Shamva-distriktet, var mens inte bara förknippad med smärta och skam, utan också med att stanna hemma från skolan.

”Vi brukade missa skolan när vi hade mens eftersom vi inte hade några bindor. Några blev hemskickade efter att ha fått blod på sina skoluniformer,” berättar hon.

För Ephilda, och många andra flickor, innebär mensens stigma, frånvaro, oro för att halka efter i undervisningen och ett fysiskt och psykiskt lidande.

En kostnad många inte har råd med

I ett land där många familjer kämpar för att ha råd med mat, ses mensskydd som en lyxvara. En förpackning engångsbindor kostar mellan 10 och 30 svenska kronor – en kostnad många inte har råd med. I stället använder flickor tygtrasor, tidningspapper, sand eller avföring från kor.

Det är inte bara ovärdigt – det är också farligt.

Skolorna saknar det mest grundläggande

Enligt UNICEF har 70 procent av landsbygdens skolor i Zimbabwe varken vatten eller tvål för flickor som har mens. Många skolor saknar dessutom toaletter eller möjlighet att slänga bindor på ett hygieniskt sätt – vilket ytterligare ökar risken för sjukdomar och förvärrar stigma.

ActionAid gör skillnad

Genom ett samarbete mellan ActionAid Zimbabwe och den lokala partnerorganisationen FAWEZI får flickor som Ephilda nu möjlighet att gå i skolan även under mensens. Skolorna har fått tillgång till bindor som delas ut till eleverna.

”Nu när vi har fått bindor kan vi stanna i skolan och fokusera på vår utbildning,” säger Ephilda.

Men stödet stannar inte där. Många flickor saknar kunskap om mens, och tabun kring ämnet lever kvar. Genom utbildningar har stigma börjat brytas. Ephilda och hennes vänner har lärt sig att det är naturligt att prata om sina behov och att ingen ska behöva skämmas.

Positiva förändringar – och ett nytt hopp

Utmaningarna är stora, men förändringen har börjat. För varje binda som delas ut, varje stigma som bryts och varje flicka som vågar drömma om framtiden, rör vi oss mot en mer rättvis värld.

Att flickor fortfarande tvingas stanna hemma för något så naturligt som mens – det kallar vi för världens blodigaste orättvisa.

Det här har ActionAid gjort i projektet 2024:

Tillsammans med lokala partnern FAWEZI har ActionAid:

- Delat ut över 1 400 paket med bindor till skolor i Shamva- och Chitungwiza-distrikten.
- Säkrat tillgång till bindor via skolornas rådgivningsenheter.
- Utbildat elever om pubertet, hygien och mens.
- Arbetat för bättre hygienlösningar i skolor.

Stötta vårt arbete

Se till att fler flickor får tillgång till mensskydd genom att stötta vår kampanj ”Världens blodigaste orättvisa”. Läs mer om den och hur du kan stötta på nästa sida.

VÄRLDENS BLODIGASTE ORÄTTVISA!

Just nu står miljontals flickors framtid på spel på grund av det mest naturliga som finns – mensen! Idag lever över 500 miljoner flickor och kvinnor utan säkra mensskydd, och var tredje skola i världen saknar rent vatten eller fungerande toaletter. Det kallar vi – världens blodigaste orättvisa.

Utan tillgång till säkra mensskydd eller toaletter tvingas många flickor stanna hemma från skolan varje månad. Varje dag de missar innebär en större risk för att de halkar efter i undervisningen. På sikt kan det leda till att de tvingas hoppa av skolan helt.

Utan skolgång förlorar flickor inte bara möjligheten att lära sig läsa, skriva och drömma stort – de förlorar också sin möjlighet att bestämma över sitt eget liv. När flickor går miste om sin skolgång på grund av mensen ökar risken för att de blir bortgifta medan de fortfarande är barn.

Genom att ge flickor tillgång till mensskydd, bryta stigman och utrusta skolor med rent vatten och fungerande toaletter kan vi bryta denna kedja och ge dem chansen att fullfölja sin utbildning och forma sin egen framtid.

Ge en gåva

Just nu driver ActionAid kampanjen "Världens blodigaste orättvisa". Hjälp oss nå årets insamlingsmål och se till att fler flickor får tillgång till mensskydd – så att de kan fortsätta gå i skolan även när de har mens!

Var med och stoppa världens blodigaste orättvisa genom att **swisha mensskydd till 900 08 37**, och märk gåvan med "Mens". Eller scanna QR-koden i din swish-app.

Ny utbildning för att skapa trygga platser för unga tjejer

ActionAid Sverige tar nu ett nytt kliv i kampen mot hedersrelaterat våld och könsstympning genom vårt senaste projekt EmPowHer All Girls. Med stöd från Jämställdhetsmyndigheten kommer vi under hösten 2025, och vidare in i 2026, att erbjuda kostnadsfria utbildningar för yrkesverksamma inom skola, socialtjänst och andra verksamheter som möter tjejer i riskzonen.

Utbildningarna syftar till att stärka kunskapen och ge konkreta verktyg för att möta unga som lever under hedersnormer eller riskerar att utsättas för könsstympning. Genom att ge yrkesverksamma rätt förutsättningar kan vi tillsammans skapa tryggare miljöer där unga tjejer får möjlighet att uttrycka sina behov och rättigheter.

“Sedan 2016 har ActionAid arbetat aktivt för att bekämpa kvinnlig könsstympning och andra former av könsbaserat våld i Sverige. Genom projekt som ”EmPowHer All Girls” fördjupar vi nu vårt arbete och når ännu fler av de yrkesgrupper som spelar en avgörande roll i ungas liv,” säger Jennifer Vidmo, generalsekreterare för ActionAid Sverige.

Om du som givare är verksam inom skola eller socialtjänsten och finner utbildningen intressant, hör gärna av dig med frågor till programmes.swe@actionaid.org eller läs mer på vår hemsida. Gör det genom att scanna QR-koden, till höger, med din mobilkamera,

Bilden är tagen från en liknande aktivitet av ActionAid Italien. Där trygga rum för tjejer skapas för att motverka våld som könsstympning och barnäktenskap, och samtidigt stärka deras rättigheter och självkänsla.

Foto: Roberta Gianfrancesco/ActionAid

Kvinnlig könsstympning i Sverige

Kvinnlig könsstympning är ett allvarligt och smärtsamt övergrepp som innebär att delar av flickors yttre könsorgan tas bort eller skadas – utan medicinska skäl. Det sker ofta i unga år och kan leda till långvariga fysiska och psykiska konsekvenser.

Trots att könsstympning är olagligt i Sverige uppskattas mellan 13 000 och 23 000 flickor i Sverige vara i riskgruppen. Ingreppet sker ofta under resor utomlands, men kan också göras i hemlighet här i Sverige. Samtidigt uppskattas cirka 68 000 kvinnor och flickor som lever i Sverige idag ha blivit utsatta för könsstympning.

På ActionAid arbetar vi aktivt för att öka medvetenheten om kvinnlig könsstympning och stärka rättigheterna för de flickor och kvinnor som är utsatta. Vi utbildar yrkesverksamma inom skola, vård och socialtjänst för att ge dem verktyg och kunskap att identifiera och stödja dem som riskerar att utsättas. Genom att lyfta frågan och arbeta tillsammans kan vi förebygga könsstympning och skydda de flickor som är i riskgruppen.

Vill ditt företag vara med och göra skillnad?

Stöd från företag är en viktig del i ActionAids verksamhet och vi strävar alltid efter samarbeten som har ett mervärde för båda parter. Vill du engagera din arbetsplats i ActionAids arbete och tillsammans med kollegorna stärka flickors och kvinnors rättigheter?

Kontakta då vår ansvarig för företagssamarbeten, Marcus Jonsson, om du har frågor eller vill inleda ett samarbete!

Mejla till marcus.jonsson@actionaid.org eller ring +46 (0) 70 513 66 48

“Som en av Skånes största barnmorskemottagningar finns vi för kvinnor i livets alla skeden. Även om vi i Sverige har våra utmaningar vet vi att majoriteten av kvinnorna i vårt samhälle lever långt ifrån våld, fattigdom och krig. Det har därför känts viktigt för oss att på något sätt stötta kvinnor i andra delar av världen och den möjligheten har vi fått genom att samarbeta med ActionAid. Deras målsättning att alla flickor ska kunna växa upp till självständiga kvinnor, med makt att forma sina egna liv och samhällen de lever i, står vi bakom till 100 %.”

Petra Vigh, leg. barnmorska och marknadsansvarig

En gåva för livet

Din sista vilja kan bli starten på en annan människas liv.

Genom att testamentera till ActionAid lever din omtanke vidare och bidrar till en ljusare framtid för flickor och kvinnor världen över.

Läs mer på actionaid.se/arv-och-testamente/ eller ring oss för mer information 08-615 55 55

act:ionaid

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

Nedskärningar av internationellt bistånd lämnar kvinnor utan skydd

I fiskelägena vid Zambezifloden i Zambia har många kvinnor i år ställts inför ett fruktansvärt val: att byta sex mot fisk – eller att gå hem tomhänta till hungriga barn. Det som kallas "sex för fisk" är inte en lokal företeelse. Det är ett symptom på en djupare kris – en där det internationella biståndet sviker dem som behöver det mest.

USA:s biståndsorgan, USAID, har under flera decennier varit världens största biståndsgivare och stått för över 40 procent av allt humanitärt bistånd globalt. Men efter Donald Trumps tillträde som president 2025 har USAID tvingats stänga ner stora delar av sin verksamhet. Detta har fått allvarliga konsekvenser för miljontals människor globalt, som i Zambia där viktiga projekt för att skydda kvinnor mot könsbaserat våld nu tvingats stänga ned. Även länder som Storbritannien, Frankrike, Belgien och Schweiz har dragit tillbaka stora delar av sitt internationella bistånd med stora konsekvenser till följd.

I Zambia har torka, skenande matpriser och vattenbrist slagit hårt mot redan utsatta familjer. För att motverka exploatering och övergrepp har ActionAid stöttat kvinnogrupper med målet att stärka kvinnors rättigheter och möjligheter till egen försörjning. En viktig del av arbetet har varit att stoppa den så kallade "sex för fisk"-praktiken – ett utbrett och ofta osynligt problem i byar där fiske är en avgörande inkomstkälla.

En av kvinnorna i dessa grupper är Martha, som försörjer sig och sin familj på fiske. Hon berättar att hon är beroende av fisk från män som kontrollerar tillgången och att de ofta kräver mer än pengar.

"De ber inte om pengar. De kräver sex i utbyte mot billigare fisk," säger Martha.

Palekelo, en annan medlem i gruppen som på grund av torkan tvingats ge upp sitt jordbruk och nu försöker försörja sig inom fisket, berättar:

"Han sa att jag kunde komma med pengar, men om jag inte sov över hos honom skulle jag inte få någon fisk".

Sedan 2023 har ActionAid, med finansiering från USAID, arbetat med att stoppa denna typ av utnyttjande i området. Genom kvinnoleda grupper, skyddshus, rättsligt stöd och informationskampanjer har kvinnor lärt sig om sina rättigheter, fått hjälp att anmäla övergrepp och börjat organisera sig. Arbetet har gjort konkret skillnad. Paleko beskriver hur mycket som har förändrats i och med detta arbete:

"Kvinnor vet nu sina rättigheter, vad som är okej att göra med sina kroppar och vad som inte är det, samt hur de ska anmäla övergrepp. De vet att "sex-för-fisk" inte är okej," säger Palekelo.

Men när biståndet från USA och andra länder plötsligt stoppades tvingades programmet att läggas ned – utan chans till utfasning, möjlighet att styra om arbetet eller hitta annan finansiering.

Berättelsen från Zambia är långt ifrån det enda exemplet. Runt om i världen ser vi hur biståndsnedskärningar drabbar just de som har minst resurser. När länder förlorar tillgång till internationellt stöd försvinner inte bara pengar – då försvinner även viktigt arbete för att säkerställa skolgång för flickor, vård för gravida, skydd för våldsutsatta kvinnor och program som syftar till att kvinnor kan skaffa sig möjligheter till egen, trygg försörjning.

Internationellt bistånd syftar till att utjämna globala orättvisor, bidra till fred och utveckling, stärka mänskliga rättigheter och bygga långsiktig förändring. När världens rikaste länder drar sig tillbaka lämnas ett vakuum – och det påverkar livet för de som redan lever i utsatthet omedelbart.

"Ingen mamma ska behöva byta ut sin säkerhet för att förhindra att hennes barn svälter. Med det är den verklighet som kvinnor i Zambia nu står inför," säger ActionAids landchef i Zambia, Faides TembaTemba.

Trots indraget bistånd finns ActionAid fortfarande kvar i Zambia – och i många andra länder med liknande verkligheter. Vi gör allt vi kan för att säkerställa att det långsiktiga arbetet för flickors och kvinnors rättigheter, utbildning, försörjning och möjlighet att styra sina egna liv inte går förlorat. Det är ett arbete som kräver uthållighet – och fortsatt stöd från omvärlden.

Martha (hennes namn är utbytt) blickar ut över vattnet där männen fiskar – en vardag präglad av maktobalans. I takt med att torkan förvärras och biståndet dras in, ökar pressen på kvinnor att utbyta sex mot fisk för att överleva.

Foto: Loliwe Phiri/ActionAid

SWISHA MENS SKYDD

150:-

Just nu står miljontals flickors framtid på spel på grund av det mest naturliga som finns – mensen! Idag lever över 500 miljoner flickor och kvinnor utan säkra mensskydd, och var tredje skola i världen saknar rent vatten eller fungerande toaletter. Det kallas världens blodigaste orättvisa.

Var med och stoppa världens blodigaste orättvisa genom att swisha mensskydd till 900 08 37, och märk gåvan med "Mens" eller scanna QR-koden i din swish-app.

